

Ferencz József püspöknek utolsó betegsége és halála.

Ferencz József püspök életerejének összeroppanása két év előtt történt szerencsétlen kimenetelű balesetével kezdődött. Szobájában elesett, csipőcsonttörést szenvedett s bár bámulatos szervezete leküzdötte a bajt, korábbi egészségét többé nem sikerült teljesen visszanyernie. Ettől kezdve többé nem hagyhatta el szobáját, de munkásságát fiatalos szellemmel és mozgékonyssággal, közmondásos kötelességtudással élete utolsó napjáig végezte. Nem volt sem egyházának, sem a magyar társadalmi életnek olyan mozzanata, amelyet ne kísért volna aggódó figyelemmel. Nem volt munka, mit a közjó érdekében örömmel ne vállalt volna. Utolsó püspöki ténykedését a novemberi Főtanács alkalmával végezte, amikor 16 papot szentelt fel. A templomot zsufolásig megtöltő közönség felállással adott kifejezést az ősz püspök iránt érzett nagy tiszteletének és így hallgatta végig a papszentelő beszédet, melyet botjára támaszkodva, a templom közepén megállva mondott el.

— Talán ez az utolsó papszentelésem — kezdte beszédét. Sajnos, a bekövetkező események ebben is igazat adtak neki. Ez volt az utolsó megjelenése hívei előtt. De a munkát pillanatig sem adta fel. Mindennap meghallgatta titkárainak jelentését, aktákat írt alá, bölcs irányítással vezette egyháza ügyeit és halála előtt négy nappal írta meg utolsó levelét, melyben tanácsokkal látta el Amerikában tanuló egyik papnövendékét. Mintegy három héttel ezelőtt a püspök állapotában súlyos változás állott be. Emésztési zavarok léptek fel és háziorvosa, aki unokaöccse, Gyergyai Árpád dr., alapos vizsgálat után megdöbbenve állapította meg, hogy a vese működését belső daganat gátolja. Azonnal elhivatták dr. Filep Gyulát is, később pedig Elfer Aladárral és Hatjegan professzorral együtt konziliumot tartottak a nagybeteg püspök felett. Az orvosi tanácskozásnak az volt a szomorú rezultátuma, hogy emberi tudománnyal Ferencz József püspököt az életnek többé nem lehet megmenteni.

Az életerő azonban tovább küzdött, bár a betegségnek következményeképpen sárgaságot is kapott. Ha teste gyöngült is, szellemi képességei percig sem csökkentek. Péntekig különösebb változás, illetve rosszabbodás nem állott be a beteg állapotában és már-már azt hitték hozzátartozói, hogy hatalmas életereje diadalmaskodni

fog. A pénteki nap azonban csak múltó megkönnyebbülést jelentett. Életének ez volt a végzetes dátuma. Mert most történt meg először, hogy nem akart a betegágyból felkelni, fájdalomról panaszkodott. A biztos vég tudatában megtört szívvel állották körül hozzátartozói betegágyát és ápolták odaadó szeretettel. Az orvosi tudomány is minden lehető megtett, hogy a katasztrófa elviselését a nagybetegre nézve megkönnyítse. Szombatra virradó éjjel a belső fájdalom fokozódott. Az azonnal előhívott Gyergyai Árpád dr. és Filep Gyula dr. pantopon injekciókat alkalmaztak. Ezeknek hatása alatt szombat estig kábultan feküdt ágyában. Szombaton este 7 órakor újból megvizsgálta Filep Gyula dr. és kiméletesen közölte a hozzátartozókkal, hogy a püspöknek legfeljebb még az éjszakája van hátra. Kilenc óra tájban azonban csodálatosképen a szervezet még egyszer győzött a harcban, Ferencz József magához tért, fátyolos tekintettel, elhaló hangon búcsut vett följe hajló övétől.

— Édeseim! Óh édeseim — mondta és áldólag terjesztette ki kezeit. A fellépő fájdalom megszakította szavait, de nemsokáig kínozza. Tizenegyóra tájban újból elcsöndesedett és a meggyötört szervezet álomba merült. A fölötte örködő Gyergyai professzor állandóan figyelte a püspök szívverését. Hajnal felé már az életszervek működésében olyan zavar állott be, hogy a vég nem késhetett soká. Még bevette a neki nyújtott orvosságot és utána még egyszer megszorította 64 esztendőn keresztül hűséges élettársának kezét és ezzel ismét álomba merült. Az agonia csendes volt. A halál is tisztelettel vette át uralmát az ősz ember porsátóra fölött. Csak alig emelkedő mellkasa mutatta, hogy az utolsó pillanatokot éli. Az ablakokon már benézett a hajnal és ahogy a világosság közlekedett és megszólalt valamelyik templomban a hajnali harangszó, Ferencz József unitárius püspök lelke csendesen elköltözött Urához, Istenéhez.

A ravatalon.

Az elhunyt püspököt lakásának szalonjában ravatalozták fel. A holttest nyitott érckoporsóban feküdt és évekkel ezelőtt hangoztatott kívánságának megfelelően, magyar ruhába öltöztették, amelyre ráadták azt a selyempalástot, melyet pappá szentelése alkalmával viselt. Imára kulcsolt kezei a mellére helyezett kedvenc imakönyvén nyugodtak. Halotti szemfedője az a menyasszonyi fátyol volt, melyet 64 évvel ezelőtt a boldog házasság megindulásakor felesége viselt. A figyelemnek meghatóan szimbolikus cselekedete volt, hogy botját, melyre támaszkodva viselte a földi élet terheit, szintén elhelyezték mellette a koporsóban. A ravatalt kedvenc virágai, az ibolyák díszítették.